Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Torre de telegrafia òptica de Puiggraciós

Figaró-Montmany

Ubicació

Comarca:	Vallès Oriental
Lloc/Adreça:	Santuari de Puiggraciós, a 4 Km del municipi de l'Ametlla del Vallès
Emplaçament	Santuari de Puiggraciós, turó a la dreta del mateix edifici.

Coordenades:

Latitud:	41.70605
Longitud:	2.2485
UTM Est (X):	437477
UTM Nord (Y):	4617413

Classificació

Número de fitxa	08134 - 9
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Contemporani Popular
Segle	XIX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record – Comunicacions
Observacions protecció:	BIC/ M/ R-I-5-5555/LLEI 16/19850625/BOE
Data aprovació:	dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari	IPAC:1206
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08133A005000230000GZ

Autoria de la fitxa Anna M. Gómez Bach
Data de registre de la fitxa: dl., 30/12/2019 - 00:00
Autoria de la darrera revisió: Ana Requejo Alonso
Data de la darrera revisió: dv., 26/05/2023 - 13:10

Descripció

Antiga Torre de Telègraf construïda sobre un petit turó amb una situació estratègica privilegiada i amb gran visibilitat damunt les terres del voltant. Ubicació que li permet el control de la plana vallesana i el pas del Cogost; així com la vall de Montmany i l'accés als cingles de Bertí. Edifici d'un sol cos que presenta una planta de base quadrada amb portal adintellat cantoner, d'accés al recinte. La part inferior presenta una forma de talús, on s'assenta la torre de 3 pisos d'alçada i coberta plana. Aquesta base presenta una socolada prismàtica, de base també quadrada de 5'70m de costat per un metre d'alçada. Sobre aquest sòcol s'aixeca una paret, en forma de talús, d'uns 20 cm d'inclinació; en aquesta paret s'obre la porta d'entrada a l'edifici. La planta baixa conserva obertures amb forma d'espitllera, i una cornisa de maons que marca l'alçada d'aquest pis. Sobre la cornisa s'enfila un altre prisma de dos pisos interiors amb finestra i espitlleres al primer pis i finestres al pis de dalt. Aquests dos cossos segueixen una estructura rectangular. A dalt hi havia el terrat, la barana d'obra de la qual pujava al damunt d'una altra senzilla cornisa de maons. El sostre estava sostingut per bigues; en algun dels fragments que en resten es veuen senyals de foc; i l'interior de la torre estava arrebossat. L'angle sud-est de la mateixa està parcialment escapçat.

Història

Torre de senyals òptics aixecada l'any 1845 en el decurs de les guerres carlines del segle XIX. Es tracta d'una torre de planta prismàtica formada per dos pisos construïda a mitjans segle pel centre d'emissions del telègraf òptic. Al llarg del segle XIX es van fer necessàries unes comunicacions ràpides per tal de consolidar el nou Estat Lliberal per tot el territori. Per tant, es va posar en marxa una millora de la xarxa de carreteres i, al mateix temps, la construcció d'una xarxa complexa de telegrafia òptica. A Catalunya, la Guerra dels matiners o segona guerra carlina (1847 i 1849) va accelerar la instal·lació d'aquesta xarxa per tal frenar la guerra de guerrilles practicada per les tropes carlines. La Torre de Puiggraciós formava part de la línia Vic- Barcelona juntament amb les torres de Tona, Busquerons, Centelles, Montcada, Sabadell, Sofia. Recibidor de Granollers i la torre Atarazanas de Barcelona. Les evidències sobre les guerres carlines han quedat ben paleses a Puiggraciós través de les diverses fonts escrites. Així, El Diario de Barcelona de l'11 de novembre de 1835 diu que "el benemérito comandante de armas de Granollers, Don Felipe Coll, el día 4 de los corrientes, atacó y batio, con una columna de urbanos, a la facción de Puigoriol en la rectoria de Montmany iriendo algunos y persiguiendoles en su dispersión por las montañas del Congost, rescatando del poder de los facciosos al benemérito cura párroco de la Garriga "que aleshores era mossèn Pere Quadres. Durant el casament d'Isabel II s'inicià la segona guerra carlista, dita també dels matiners. Data d'aquest moment un ofici de l'alcalde de la Garriga de 23 de gener de 1849 dien que "queda por mi racionada de pan la guardia del fuerte de Puiggraciós y entregados los dos mil reales de vellón al señor comandante del destacamejnto de aquel punto." Una altra dada on es fa referència al telègraf és del 30 agost de 1850 quan el regent de la parròquia de Montmany, mossèn Josep Verdaguer, signà una informació preparatòria d'una visita pastoral; on amb referència a Puiggraciós diu "con advertencia que esta última está ocupada por un telégrafo". Es veu doncs, que els soldats no solament ocupaven la torre, sinó que també l'ermita, però no la capella. El 18 d'octubre de 1854 l'ajuntament de la Garriga va fer constar "hallarse suministrando este ayuntamineto, en virtud de disposición del Exmo. Sr. Capitán General, a los torreros y destacamento del

telégrafo de Puiggraciós durante este mes y debe continuar practicando dicho servicio por todo el mes de noviembre próximo". Cal recordar també l'alçament de diverses partides carlines per aquells moments. El 1883 Francesc Maspons i Labrós va visitar la Torre de Puiggraciós i en deixà constància amb les següents paraules: "En lo replà de la ermita hi havia abans també, damunt la cova on fou trobada la Verge, i avui s'hi conserva encara la torra, un telègrafo òptic i es comprèn que hi fos, per lo de molt lluny que es podia veure. Lo senyor Arabia ne prengué altitut e hi féu una observació baromètica (A las 4h 30t; Th, 15º 5 C; Bar. Fort. 704m90; alt+- 716 m)".

Bibliografia

AADD. 1969. Els Castells Catalans, II. Rafael Dalmau Editor. Barcelona. p.236-239. Fitxa IPAC: Carme Comas Suriñach 7/1987 AADD. 1982. Geografia Comarcal de Catalunya. Vallès oriental i Vallès occidental. Barcelona. AADD. 1998. Inventari del Patrimoni Etnològic del Montseny. Arxiu Cuspinera AHUAD. AGUILAR, A. y MARTÍNEZ, G. 2003. La telegrafía óptica en Cataluña. Estado de la cuestión. Scripta Nova. Revista electrónica de geografía y ciencias sociales. Barcelona: Universidad de Barcelona, 15 de marzo de 2003, vol. VII, núm. 137. [ISSN: 1138-9788] AGUILAR, A. MARTÍNEZ, G. 1999. El telègraf óptic militar a Catalunya durant el segle XIX. In Arqueologia de la comunicació. Actes de les IV Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya. Barcelona: Associació d'Enginyer Industrials de Catalunya-Marcombo, S.A. CALVO, Á. 1993. Orígenes de las nuevas tecnologías de la comunicación en Cataluña: la telegrafía. In II Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica. Barcelona: Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica. CARRERAS CANDI, F. 1912-18. Geografia General de Catalunya. Barcelona: Ed. Alberto Martín (6 vol.), 1912-18. MAURI SERRA, J. 1952. Història del Santuari de la Mare de Déu de Puiggraciós. Barcelona. p.129-131. Història de la Garriga I. (Barcelona, 49). MORENO, A. 1998. Las redes de comunicación en Cataluña. Pasado, presente y futuro. CD-Rom. Barcelona: Servei de Publicacions Universitat Autònoma de Barcelona, 1998. MORENO, A. (coord). Siglo XIX. El Telégrafo óptico. Un paseo por las redes de comunicación desde Cataluña. Barcelona. Servei de Publicacions Universitat Autónoma de Barcelona (http://www.oaid.uab.es/passeig) OLIVÉ, S. 1999. La llegada del telégrafo "civil" a Cataluña. In Arqueologia de la comunicació. Actes de les IV Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya. Barcelona: Associació d'Enginyer Industrials de Catalunya-Marcombo, S.A. PERARNAU, J.; LEN, L. 1999. La xarxa de telegrafia òptica a la Catalunya central. In Arqueologia de la comunicació. Actes de les IV Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya. Barcelona: Associació d'Enginyer Industrials de Catalunya-Marcombo, S.A. PÉREZ, X. 2001. Les torres telegràfiques del Vallès Oriental. Revista Lauro, núm. 20, p. 26-36. ROMEO, J.M.; ROMERO, R. 1999. La telegrafía òptica a Catalunya. In Arqueologia de la comunicació. Actes de les IV Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya. Barcelona: Associació d'Enginyer Industrials de Catalunya-Marcombo, S.A.

